

Tadeusz Semeniuk, *Kalendarium dziejów Parafii Św. Trójcy w Radzynie Podlaskim oraz Dekanatu Radzyńskiego, Radzyni Podlaski 2006, ss. 408*

Kalendarium dziejów Parafii Św. Trójcy w Radzynie Podlaskim oraz Dekanatu Radzyńskiego Tadeusza Semeniuka to kolejna pozycja, którą należy odnotować w szeregu prac poruszających tematykę historii lokalnej. Wydana w roku jubileuszu 550-lecia istnienia radzyńskiej parafii, jak sam autor wyjaśnił, „na podobieństwo kronikarskiego zapisu (wiek po wieku, rok po roku, miesiąc po miesiącu, czasami dzień po dniu)” przedstawia jej dzieje od 1456 do 2005 roku.

Dzień wystawienia przez biskupa Tomasza Strzemińskiego dokumentu fundacyjnego parafii w Białce Niższej (dzisiejszy Radzyń) – 18 czerwca 1456 r. – to data umiejscawiająca parafię Św. Trójcy wśród najstarszych instytucji administracyjnych w tej części Ziemi Łukowskiej. W połączeniu z przywilejem lokacyjnym miasta z 31 marca 1468 r. zwieńcza rozwój osadnictwa na tym terenie oraz daje początek społeczności miasta Radzyna. Zgodnie z zamiarem autora, praca ma pokazać nie tylko parafię od strony strukturalno-organizacyjnej, ale również „samą codzienność, w której przyszło parafianom żyć”.

W książce można wydzielić kilka części, które omawiają wydarzenia w przestrzeni kolejnych stuleci. Pierwszą przywołaną datą jest rok tysięczny związany z powołaniem Diecezji Krakowskiej, do której należała parafia radzyńska do 1790 r. Następnie wymienione są daty związane z powołaniem w Ziemi Łukowskiej kolejnych parafii (w Łukowie, Kocku, Tuchowiczu, Zbuczynie, Trzebieszowie, Ulanie), fakty związane z początkiem osadnictwa nad rzeką Białką, aż do momentu wspomnianych już lat 1456 i 1468 – fundacji parafii i lokacji miasta w Radzynie. Omówienia następnych stuleci przynoszą wiedzę na temat m.in. zmian granic parafii Św. Trójcy, budowy nowej świątyni (1641 r.), jej wyposażenia, postaci kolejnych dzierżawców i właścicieli Radzyna a jednocześnie kolatorów świątyni, postaci pracujących tu księży oraz postawy parafian w okresie zaborów i sytuacji kościoła unickiego na terenie dekanatu.

Zdecydowanie najobszerniejszą częścią niniejszej publikacji jest historia dwudziestowieczna. Czytelnik znajdzie tu nie tylko opisy kolejnych wizytacji parafii, notki biograficzne proboszczów i wikariuszy, ale także wzmianki na temat erygowania następnych parafii w dekanacie, działalności duszpasterskiej, społecznej i kulturalnej. Natomiast lata po zakończeniu II wojny światowej to również fakty dotyczące kontaktów z władzami komunistycznymi – obrony krzyży w szkołach i staraniach o budowę nowej świątyni. Pracę zamykają wydarzenia z lat dziewięćdziesiątych XX w. i pierwszych lat kolejnego stulecia. Mowa tu jest o stowarzyszeniach katolickich w parafii, obchodach wydarzeń o skali lokalnej, krajowej i międzynarodowej. Uwzględnione są także fakty związane z powstaniem kolejnej parafii radzyńskiej.

Kalendarium odnotowuje niektóre zdarzenia dotyczące Kościoła powszechnego, diecezjalnego, dekanalnego oraz zdarzenia o charakterze społeczno-politycznym, które miały bezpośredni wpływ na życie religijne i losy parafian. Autor cytuje w całości bądź we fragmentach, lub w postaci streszczeń, dokumenty, pisma, listy, opracowania naukowe, artykuły, relacje i wspomnienia. Zamieszczono także biogramy księży i osób świeckich pracujących w parafii lub pochodzących z Radzyna. Wydarzenia przedstawione są w odniesieniu do konkretnej daty, jako pojedynczy fakt lub w ujęciu problemowym, jak np. losy unitów, sytuacja w czasie okupacji niemieckiej, budowa świątyń radzyńskich i inne. W książce umieszczono ponadto czarno-białe i barwne fotografie. Wprawdzie niektóre z nich zostały błędnie opisane, dodają one jednak atrakcyjności prezentowanemu tekstowi.

Wartość pracy podnosi oparcie treści na materiale źródłowym. Wykorzystano archiwalia przechowywane w parafii radzyńskiej, Archiwum Diecezjalnym w Siedlcach oraz Archiwum Państwowym w Lublinie Oddział w Radzynie Podlaskim. Do pełnego obrazu katolickiej społeczności Radzyna należałoby jednak przeprowadzić kwerendę wśród zespołów znajdujących się w gestii Archiwum Państwowego w Lublinie, Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie, czy też w Archiwum Diecezjalnym w Lublinie. Wydaje się również, że umieszczenie niektórych przytaczanych dokumentów, np. „Opisu architektoniczno-przestrzennego cmentarza parafialnego oraz zespołu kościelnego”, w aneksach, ułatwiłoby dotarcie do nich oraz odnalezienie zawartych informacji.

Dodać należy, że *Kalendarium* nie należy traktować jako pełnego i zamkniętego rozdziału. Sam autor stawia pytania, na które odpowiedzi należy szukać w celu uzyskania pełnego obrazu przeszłości Radzyna.

Joanna Kowalik
(Archiwum Państwowe w Lublinie)

Tadeusz Semeniuk, *Kalendarium dziejów Parafii Św. Trójcy w Radzynie Podlaskim oraz Dekanatu Radzyńskiego*, Radzyńskie Towarzystwo Regionalne i Radzyński Ośrodek Kultury i Rekreacji, Radzyń Podlaski 2006, ss. 408